

SYMPOSION
R E E K S

MENS & NATUUR

VERBORGEN SCHATTEN EN OPENBARE GEHEIMEN

Rozenkruis pers
uitgeverij voor levende spiritualiteit

SYMPOSION

MENS & NATUUR

VERBORGEN SCHATTEN EN OPENBARE GEHEIMEN

SYMPOSION LANDGOED RENOVA | BILTHOVEN
DEEL 48

COLOFON

In de Symposionreeks verschijnen de teksten van symposia die zijn georganiseerd door Stichting Rozenkruis.

Deze bundel is deel 48 uit de reeks en bevat de teksten van het symposion Mens en natuur, dat plaatsvond op Renova in mei 2022.

De symposionreeks verschijnt onder redactie van Stichting Rozenkruis en Rozenkruis pers.

Beeld omslag: Arno Smit
Boekverzorging: Ton Sampiemon
Letter: Fontin
Papier: 90 grams Biotop

ISBN 9789067324977
© 2023 Rozenkruis pers – Haarlem

Rozenkruis pers
Bakenessergracht 1-5
2011 JS Haarlem
www.rozenkruispers.com

INHOUD

- 05**   **Woord vooraf**
ARWEN GERRITS

- 07**   **De denker en de dichter:
van onderscheidend naar verbindend bewustzijn**
MATTHIJS SCHOUTEN

- 15**   **Gedicht**
BEATRICE AUGRANDJEAN

- 17**   **Schoonheid en symboliek van en in de roos**
WILLEM BEEKMAN

- 29**   **Chinese liefde voor natuur**
DIANNE SOMMERS

- 39**   **Gedicht**
BEATRICE AUGRANDJEAN

- 41**   **Geometrie: de dans van materie en
de beweging van energie**
FABIENNE VANHOORDE EN ERIC OP 'T EYNDE

- 49**   **Bijenlessen voor een duurzaam en
harmonieus leven**
WARNER VAN DER VEER-JEHEE

- 56**   **Gedicht**
BEATRICE AUGRANDJEAN

- 57**   **Blauwdruk van ontwikkeling**
LEO DUIVENVOORDEN

- 67**   **Over de auteurs**

WOORD VOORAF

Over natuur is zoveel gezegd en geschreven, gedicht, geschilderd, gedacht. De natuur is onderzocht, steeds weer bezocht, er is altijd naar gezocht. De mens eerbiedigt, koestert en verwaarloost de natuur, dat waarin hij ademt, beweegt en waardoor hij leeft. We vertrappen de natuur, we verheerlijken de natuur, we maken natuur, we kapen natuur. Maar wat is het dan: natuur?

Is natuur een oneindige bron van wijsheid en schoonheid, een voorbeeld van creatieve intelligentie, samenwerking, veerkracht, aanpassingsvermogen en gezondheid? Is natuur een harmonische dans, waarin elke vorm van leven, hoe klein ook, van waarde is voor het grotere geheel?

Is natuur de handtekening van God, waarin we zijn grootsheid kunnen herkennen en het doel van ons bestaan? Hoe kunnen wij in dat verband de woorden van Hermes Trismegistus begrijpen: 'Zo boven, zo beneden'; wat weerspiegelt dan de natuur?

Terwijl de knoppen uitliepen, de bomen bladeren kregen, de vogels nestelden, de eerste rupsen verpopten en jonge dieren voorzichtig de wereld verkenden, deelden, op landgoed Renova in mei 2022, ruim tweehonderd mensen hun liefde voor natuur.

Deze bundel bevat de lezingen van de sprekers die dag, om nog eens te lezen en te overdenken. Omdat niemand de natuur met al haar verborgen schatten en openbare geheimen in een dag kan vinden en onthullen, omdat iedereen steeds opnieuw ontdekkingen kan doen. De teksten nodigen u uit op zoek te gaan naar de antwoorden die bij u passen. Wat natuur is. Hoe u zich verhoudt tot en met de natuur. Wat de geluiden van het bos, het water, de woorden, de klanken in u teweegbrengen. Welke rol wetenschap, kunst, religie en spiritualiteit hierin spelen. Welke rol dus de mens speelt, hoe de natuur zich door de mens gevormd heeft.

De mens is natuur, de natuur is van de mensen geworden. We zeggen inmiddels dat het mis is gegaan doordat we onszelf buiten de natuur hebben geplaatst. De samenstellers en schrijvers willen het in deze bundel niet hebben over wat mis is gegaan of wat misgaat, ook

doen ze niet aan het ophemelen van de natuur. Want in beide zit die gescheidenheid. Misschien kunnen we het voegwoord 'en' uit de titel Mens en natuur niet als een opsomming zien, maar maakt het een meervoud. En in dat meervoud zijn mens en natuur dan één, een weerspiegeling, een wens.

Het gnostiek-hermetische platform van Stichting Rozenkruis biedt in zijn activiteiten steeds nieuwe gelegenheden om het licht, het leven en de diepgang van het denken te onderzoeken, te proeven, te ervaren. De natuur kan onze spiegel zijn. Een symposium van een dag noch een bundel kan alle mogelijkheden van de natuur doorgronden. Want alles ligt in de natuur verborgen. Zowel het grote als het kleine, zowel dat wat van de aarde is, als dat wat uit het licht is. Maar elk moment kan net die ene ontdekking opleveren die inzicht biedt, die ene ontmoeting die inspiratie geeft, een ervaren dat vreugde schenkt. Met elk symposium en met elke bundel beoogt Stichting Rozenkruis zo'n moment, zo'n mogelijkheid, te zijn.

Arwen Gerrits
Stichting Rozenkruis

DE DENKER EN DE DICHTER: VAN ONDERSCHIEDEND NAAR VERBINDEND BEWUSTZIJN

MATTHIJS SCHOUTEN

Ik groeide op in een wereld vol wonderen. Mijn ouderlijk huis stond in een beekdal en was omringd door bloemrijke graslanden die van elkaar gescheiden werden door hagen en houtwallen. Verder weg lagen aan de ene kant natte rietlanden en broekbossen en aan de andere hoger gelegen zandgronden met heiden.

De dagen van mijn kindertijd waren gevuld met ontdekkingen: kwellend water op de bodem van een sloot, de tere bloeipluimen van waterviolier, reeën die aan de bosrand verschenen en geleidelijk begon ik me deel te voelen van een gemeenschap van veelvormige, levende wezens. Ik voelde me als vanzelfsprekend verbonden met de natuur waarin ik opgroeide. Ik was er thuis.

Toen kwamen de grote ruilverkavelingen. Om de agrarische productie te verhogen, werd de schaal van het landschap vergroot, werden de hagen en houtwallen gekapt, de moerassen gedraineerd en de beken rechtgetrokken. In korte tijd veranderde een wereld vol wonderlijke plekken in een rationele en functionele omgeving, waarin voor wilde planten en dieren weinig plaats meer was.

Dit proces was bepalend in mijn leven want het heeft ertoe geleid dat ik me met natuurbescherming en met de bestudering van de relatie tussen mens en natuur ben gaan bezighouden.

Later werd ik me ervan bewust dat ik in de radicale omvorming van het landschap onontkoombaar geconfronteerd was met wat de socioloog Max Weber de 'onttovering van de wereld' noemt. Hij betoogt dat in de westerse cultuur de natuur geleidelijk een zielloos ding geworden is, dat alleen nog maar gezien wordt in termen van nut en exploitatie. Het

gevoel van verbinding met de natuur is verloren gegaan en ze is een domein gaan vormen zonder wezenlijke betekenis, afgezien van haar bruikbaarheid voor de mens.

Dat proces van onttovering heeft een lange geschiedenis en de wortels ervan liggen in de klassieke oudheid. Aristoteles brengt een rangorde in de natuur aan – een rangorde die de huidige biologie nog steeds gebruikt – van lagere planten naar hogere planten, lagere dieren, hogere dieren en ten slotte de mens. Hij stelt dat in die rangorde het lagere het hogere ten dienste staat. Latere filosofen zoals Cicero en Seneca gaan nog een stap verder en brengen naar voren dat de natuur door de goden geschapen werd ten behoeve van de mens. De mens is het enige wezen met een *logos*, een verstand, en de hele natuur is ontworpen om dit wezen, dat door zijn verstandelijke vermogens dicht bij het goddelijke staat, tot nut te zijn. Zoals Cicero schrijft: 'Wat moet ik nog zeggen van ossen? Hun nek is geboren voor het juk en hun sterke, brede schouders voor het trekken van de ploeg.'

De kerkvaders en de theologen van het christendom nemen deze zienswijze over en lezen de Bijbel ook vanuit dat perspectief. De zinsnede 'Gaaf en onderwerpt de aarde...' uit het eerste bijbelboek Genesis maakt meer indruk op hen dan de psalmen die eraan herinneren dat de schepping niet de mens, maar de schepper toebehoort. In navolging van voornoemde klassieke denkers zal de christelijke traditie de natuur vooral gaan zien als geschapen ten behoeve van de mens. Dat wil overigens niet zeggen dat alles in de natuur zomaar bruikbaar is. Door de zondeval – zo leert de Bijbel – is de oorspronkelijke paradijselijke toestand verloren gegaan en is de natuur weerbarstig geworden en nu moet de mens 'in het zweet zijns aanschijns' de natuur tot bruikbaarheid dwingen. Veel middeleeuwse kloosterordes zien het dan ook als hun taak de wildernis te ontginnen en om te vormen tot een nieuw en vruchtbaar aards paradijs.

Dit perspectief van dienstbaarheid aan de mens zet een onttovering van de natuur in, maar nog lange tijd blijft er ook ontzag bestaan voor de vele onverklaarbare natuurlijke processen en verschijnselen. Met de hoge vlucht die de natuurwetenschappen gaan nemen vanaf de renaissance vindt de onttovering haar voleinding en in de zeventiende eeuw stelt de Engelse filosoof en staatsman Francis Bacon dat we de

natuur op de pijnbank dienen te leggen om haar op die wijze haar geheimen te ontfoetselen, waardoor ze tot uiterste dienstbaarheid gebracht kan worden. In de volgende eeuwen gaat dat ook in hoge mate lukken. De wetenschap slaagt erin de natuur steeds beter te verklaren en we leren haar daardoor steeds meer naar onze hand te zetten.

In niet-westerse culturen komen vaak heel andere beelden van de relatie tussen mens en natuur naar voren. De scheiding tussen mens en natuur is er veelal minder scherp en de natuur wordt niet ervaren als zielloos en betekenisloos. Zo is het woord dat het Ojibwa-*volk* in Noord-Amerika gebruikt voor dieren in letterlijke vertaling 'andere-dan-mensen-personen'. De zienswijze dat de mens deel uitmaakt van een grote gemeenschap van leven en dat er tussen mens en natuur slechts graduele en geen absolute verschillen zijn, komt in veel culturen naar voren. Boeddha zegt in een van zijn leerredes:

*Wat voor levende wezens er ook zijn,
beweeglijk of onbeweeglijk, allemaal,
of ze nu lang zijn of groot,
middelmatig, kort klein of fors,*

*aanschouwd of niet aanschouwd,
dichtbij verblijvend of veraf,
al geboren of naar geboorte strevend,
mogen alle wezens, zonder uitzondering,
gelukkig zijn.*

En de hindoeïstische filosoof Swami Vivekānanda schrijft in de negentiende eeuw:

Waarom zou ik van iedereen moeten houden?... Omdat zij en ik één zijn... Er is deze eenheid, deze verbondenheid in het universum. Van de nietigste worm die onder onze voeten kronkelt, tot het hoogste wezen dat ooit geleefd heeft – ze hebben verschillende lichamen, maar één ziel.

Nu is het te eenvoudig te stellen dat een wereldbeeld waarin mens en natuur van elkaar gescheiden zijn, kenmerkend is voor

Hier raakt Thich Nhat Hanh aan de kern van vele wijsheidstradities. Je zou het een wezenlijk aspect van de *wisdom factor* kunnen noemen: in de betrokkenheid op het welzijn van de wereld om ons heen ligt ook een bron van innerlijke vreugde en geluk. Dit gegeven, zo is inmiddels wetenschappelijk aangetoond, ligt zelfs diep verankerd in onze fysiologie. In neurofysiologische experimenten die enkele jaren geleden werden uitgevoerd met beoefenaars van meditatietechnieken, bleek dat wanneer de mediterenden zich richtten op liefdevolle welwillendheid naar alle levende wezens, er onmiddellijk een duidelijke fysiologische respons optrad in dat deel van de hersenen dat ons gevoel van welzijn stimuleert.

Hiermee zijn we ook aangekomen bij de wijze waarop we de dichter in onszelf kunnen ontwikkelen, waarop we vanuit onderscheidend naar verbindend bewustzijn kunnen bewegen. Ook over dit aspect van de *wisdom factor* zijn de grote wijsheidstradities het eens: de sleutel ligt in verstilling en oordeelloze aandacht voor het hier en nu. Mijn eigen meditatieleerares riep veelvuldig: *No thinking*. Wanneer we de onophoudelijke stroom van onderscheidende, benoemende en oordelende gedachten tot rust brengen, onthult zich als vanzelf een bewustzijn van verbondenheid met de wereld. Dan dalen we – om een oosterse metafoer te gebruiken – vanaf de oppervlakte van de oceaan waar het water door de wind bewogen wordt en voortdurend in verschillende golven uiteenvalt, af naar de stille diepten waar we kunnen ervaren dat alle golven uit hetzelfde water voortkomen. Eigenlijk is het heel eenvoudig: de weg naar de ervaring van ‘interzijn’, naar wezenlijke betrokkenheid bij de grote gemeenschap van leven en als gevolg daarvan naar een duurzame levensstijl, begint met in ons dagelijks leven momenten van verstilling en eenvoud in te bouwen: bij het begin van de dag, bij de aanvang van ons werk, voor belangrijke vergaderingen... Momenten waarin we toegang krijgen tot wat in de oude tradities van India ‘de stilte van de holte van het hart’ genoemd werd, waarin we als vanzelf de verbinding ervaren met de natuur waarvan we deel uitmaken, met de wereld die ons thuis is. Dan leven we – zoals een kind dat kan – weer in een wereld vol wonderen.

GEDICHT

BEATRICE AUGRANDJEAN

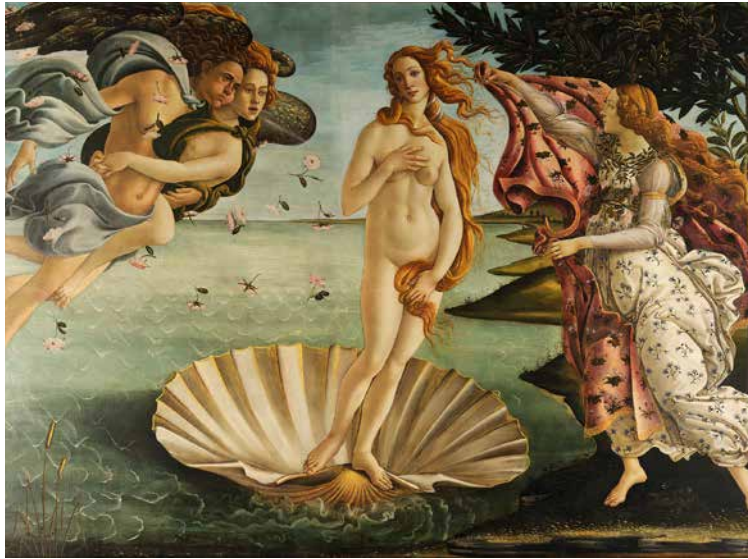
*hoe het licht
er tussendoor piept
de namiddag zo
uitdiept
tot een horizon, zo lichtend
tot een zoeker, vindend –
in zijn levende oplettendheid
zich in dat gepiepte licht verblijdt*

SCHOONHEID EN SYMBOLIEK VAN EN IN DE ROOS

WILLEM BEEKMAN

Tijdens het symposium deelde Willem Beekman zijn verwondering, zijn inzichten, zijn kennis over en zijn blik op de natuur. In het bijzonder ging hij in op de betekenis en verbeelding van de roos, gebaseerd op zijn boek 'Openbaar geheim'. Uit dit boek zijn in deze bundel de hoofdstukken 5 'De roos van Venus' en 6 'Het raadsel van de vijf broers' overgenomen, met dank aan uitgeverij Christofoor.

16

'DE GEBOORTE VAN VENUS' DOOR SANDRO BOTTICELLI.

De roos van Venus

SCHOONHEID

Dit is het schilderij 'De geboorte van Venus' door Sandro Botticelli (1445-1510), rond 1483 gemaakt in opdracht van de beroemde familie De' Medici in Florence. Het hangt nu in het Uffizi museum in die stad, in de Botticellizaal. Het toont een scène uit de mythologie van de godin Venus. Ooit stond ik een kwartier lang voor het schilderij in een zaal bomvol toeristen. Toen werd ik weggeduwd en moest ik Venus met pijn in het hart vaarwel zeggen. Ik vond het niet alleen mooi en indrukwekkend, maar ook metersgroot: 172 bij 278 cm. Deel deze getallen op elkaar en je hebt 0,618 en dat is de beroemde gulden snede. Maar laten we eerst eens aandachtig kijken naar het schilderij zelf.

Je ziet de godin Venus, staande op een schelp. Ze is al geboren, dus de naam van het schilderij is niet heel goed gekozen. Links zie je de windgod Zephyr, de westenwind. Hij draagt een jonge vrouw. Waarschijnlijk is zij een bloemengodin, mogelijk Flora. Er hangen namelijk overal roze rozen in de lucht. Ik heb ze geteld in het origineel: het zijn er 32, waarvan enkele afglijden van Zephyrs vleugels. Het gaat om *rosa centifolia*, de honderdbladige roos, een beroemde parfumroos uit de renaissance.

Rechts zie je een vrouw met een mantel vol bloemmotieven. Zij is Hora, een van de *horae* of uurgodinnen die symbool staan voor de aardse tijd, in uren, dagen en seizoenen. Zij is een lentegodin, gezien de voorjaarsbloemen op haar jurk. Zij zal Venus de 'mantel der liefde'

17

omhangen wanneer zij het land betreedt. Venus staat op het punt om het land te betreden. Ze komt uit een andere wereld, buiten de tijd, en door het omhangen met de mantel gaat zij de aardse tijd binnen. Het tafereel is dus een overgangsfase tussen eeuwigheid en tijd.

Het landschap stelt weinig voor, zoals zo vaak bij Botticelli. Een paar laurierbomen in onnatuurlijke weergave, weinig perspectief en een duidelijke fout linksonder: dat is de lisdodde, een zoetwaterplant die zeker niet in zee thuishoort.

Qua omgeving deed Botticelli maar wat. Maar niet helemaal, want de plaatsing van de horizon is goed doordacht: precies in de guldensnede-verhouding met boven- en onderrand. En Venus' navel ligt gelijk met de horizon, zodat ook zij door de gulden snede wordt verdeeld in een onder- en bovenkant.

Het schilderij concentreert zich geheel op de personen en die zijn niet van deze aarde. Het zijn namelijk godinnen en een god en daarom zweven ze ook. Zelfs Venus staat niet echt op de schelp. In deze houding zou ze direct omvallen, tenzij ze zweeft. Ik interpreteer dit als een weergave van een geestelijke realiteit, een symbolisch en visueel gedicht, gebaseerd op teksten van de oude Grieken.

De schelp is de bekende jacobsmantel (*pecten jacobaeus*) uit de Middellandse Zee, door de firma Shell beroemd gemaakt. Ik heb thuis een exemplaar en ik kan u verzekeren dat de guldensnede-verhouding overal in deze schelp terug te vinden is.

Het hele schilderij is een soort hommage aan deze verhouding, die inspiratiebron was voor bouw- en schilderkunst sinds oude tijden en overal in de natuur is terug te vinden. De renaissanceperiode greep terug op de culturele inhoud van de klassieken en daarin speelde deze verhouding een belangrijke rol.

Zowel in de compositie van het geheel als in de verhoudingen binnen de personages en de natuurobjecten heeft Botticelli zijn best gedaan om de gulden ratio te eren.

Venus is de godin van de liefde, maar ook van de schoonheid en de verbinding, tussen mensen en ook tussen mens en natuur. Ze is geboren uit schuim op volle zee en heet daarom Aphrodite (*aphros* is schuim bij de Grieken). Botticelli heeft die echte geboorte niet geschilderd, waarschijnlijk vanwege het verhaal erachter. Twee goden stredden om de macht over hemel en aarde, de oude god Uranus en diens zoon Saturnus. De laatste wint, snijdt vaders geslachtsdeel af en werpt dat vanuit de hemel naar beneden. Daar valt het negen dagen

en negen nachten lang, want de hemel is erg hoog en de aarde zeer laag. Je kunt je voorstellen wat een klap dat gaf en het schuim spatte huizenhoog op. Toen het neerdaalde waren daar ineens Venus en de schelpenwereld. Ik zie dat als de stap uit de eeuwigheid en tijdloze wereld (gesymboliseerd door Uranus of Oeranos, de oerwereld) naar de wereld van de tijd. Venus treedt tijd en ruimte binnen en dat heeft Botticelli goed aanvoeld door de personages in een lijn naast elkaar op te stellen. Het is van links naar rechts een tijdlijn: ze komt uit het verleden, staat even stil in het heden (en kijkt ons dromerig aan) en gaat naar de toekomst (het eiland Cyprus in dit geval). Daar wacht haar de aardse tijd van uren, dagen en seizoenen. Liefde, schoonheid en verbinding stappen de aarde binnen. Venus is een proces: liefde, schoonheid en verbinding zijn niet statisch, maar ontstaan en vergaan voortdurend. Ze komen naar ons toe en drijven weer van ons af. Telkens overkomt ons dit in ons leven. Je kunt niet altijd maar liefde geven, schoonheid beleven en verbonden zijn. Het gaat op en neer als de getijden in de oceaan. Vandaar die oceaan bij Botticelli. Liefde en schoonheid kunnen verblindend zijn en daarom is het nodig dat Venus een mantel draagt om zich mee te omhullen opdat wij niet door haar naakte waarheid worden bevangen. Misschien ook om zich tijdelijk onzichtbaar te maken en ons te laten raden naar waar ze is gebleven.

Ik maak nu de overgang naar de rozen en zal je laten zien hoe de planeet Venus in dit verhaal op een bijzondere manier lijkt te passen. In de mythologie is Venus de godin van de rozen. Bij haar geboorte verschijnen de roze rozen, zoals op het schilderij te zien is. Als zij het land op gaat, wordt zij gevolgd door het schuim van de zee, dat verandert in witte rozen. Bij iedere voetstap die zij zet, ontspringt er een rode roos uit de grond. Op deze afbeelding zie je een heraldische roos. Ik heb hem samengesteld uit verschillende van dit soort emblemen uit de Engelse

zoeken en te gebruiken, om uiteindelijk de natuur van het beneden, het voor de zintuigen waarneembare, te verbinden met de kracht van het boven, de onzichtbare eenheid. Dan wordt het hermetische axioma 'Zo boven, zo beneden' in en door de mens bewaarheid. In de *Tabula Smaragdina* geeft Hermes in het kort de receptuur en daarmee wil ik graag deze voordracht besluiten:

'Scheid liefdevol, en met groot inzicht en wijsheid, de aarde van het vuur, het fijne van wat hard, dicht en gestold is. Van de aarde stijgt het op tot de hemel, en daalt vandaar weer af naar de aarde; en neemt daarbij de kracht van wat boven is en die van wat beneden is tot zich. Zo zult u de glorie van de ganse wereld bezitten.'

OVER DE AUTEURS

Matthijs Schouten is hoogleraar, ecooloog, natuurfilosoof, boeddhist, schrijver en veelgevraagd spreker. In zijn boek *Spiegel van de natuur* (KNNV Uitgeverij) beschrijft hij hoe onze culturele achtergrond bepaalt hoe wij naar natuur kijken. In de westerse wereld heeft de mens zich buiten de natuur geplaatst, heeft de mens zich van de natuur vervreemd. Schouten nodigt ons keer op keer uit om ons opnieuw met de natuur te verbinden. Hij laat ons zien hoe we ons altijd kunnen blijven verwonderen.

Willem Beekman is bioloog, verteller, schrijver en tekenaar van boeken over de relatie mens-natuur. Vooral de grote verbanden waarin alle levende wezens met elkaar en met de kosmos verbonden zijn, hebben zijn belangstelling. Wat is de relatie tussen de roos en de planeet Venus? Welke geheimzinnige getallen verbinden kristallen met groeiende bladeren? Wat is de les die we kunnen leren van het 'kleiner groeien', dat de natuur ons voordoet? In deze symposiumbundel zijn twee hoofdstukken (met de bijbehorende tekeningen) opgenomen uit zijn boek *Openbaar geheim* (uitgeverij Christofoor).

Dianne Sommers is filosoof, acupuncturist en fysiotherapeut. Ze studeerde klassiek Chinees aan het Sinologisch Instituut te Leiden en schreef onder andere *De Chinese fascinatie voor de geest* (Baeckens Books Nederland). In haar eerste voordracht ging ze in op een oosterse visie op natuur; het tweede deel zette een oosterse visie op de innerlijke natuur van de mens uiteen. In de bijdrage voor deze bundel komen de twee lezingen samen en zet ze uiteen dat de mens niet los te zien is van de hem omringende wereld: hij vormt een integraal onderdeel van een allesdoordringende vitale kracht die een eeuwige beweging vindt in 'de Weg' (*dao* 道) – wat tevens de mysterieuze en onkenbare grondslag is waar alles uit voortkomt.

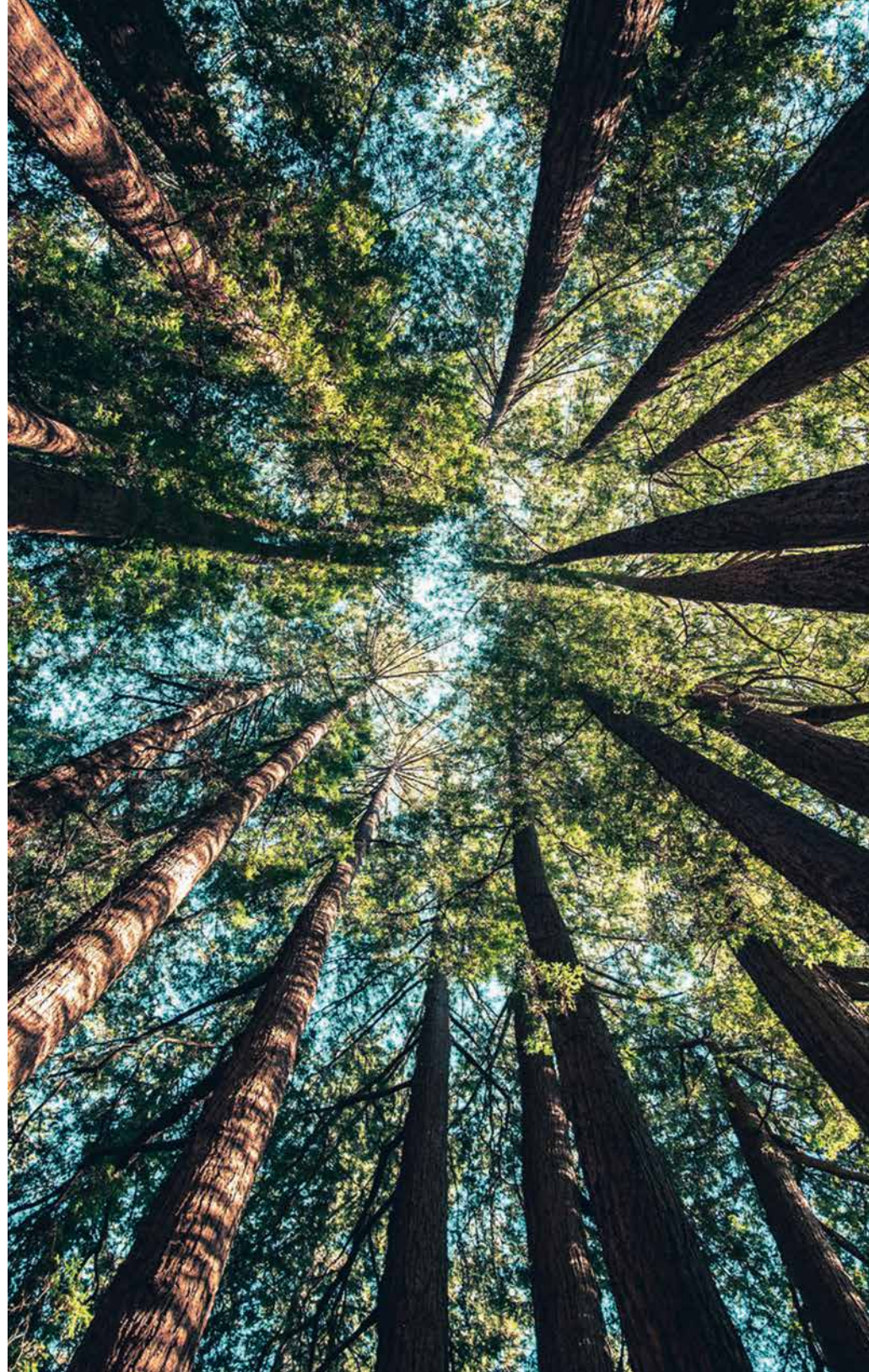
Therapeute **Fabienne Vanhoorde** en ingenieur **Eric Op 't Eynde** gaven een workshop over onder andere de gulden snede en Pythagoras. In deze bundel is de presentatie opgenomen waarin zij toelichting geven op een aantal elementen van de geometrie. Want, zo stellen zij, vertrekkend van de waargenomen vormen kunnen we in hun abstractie de heilige geometrie zien, de vormen die erachter schuilgaan.

Warner van der Veer-Jehee is een bevlogen biologisch-dynamische imker en voorzitter van de Amsterdamse bijenopvang ZOeM (<https://bijenopvangzoem.wordpress.com>). Met diep respect voor en in verbinding met zijn bijenvolken verwondert hij zich over het mysterie van een bijenvolk: de imme. Welke diepe wijsheden herbergt deze, wat leert de imme ons over groepseenheid, in verbinding met de omgeving leven, onbaatzuchtigheid, en vele andere eigenschappen waar de mens zich aan kan spiegelen.

Leo Duivenvoorden is arts integrale geneeskunde. Hij heeft een grote bewondering voor de natuur, die alles biedt wat we nodig hebben: voedsel, beschutting, de grondstoffen voor alles wat we maken, bouwen, aanhebben – én om gezond te zijn, of om te genezen. Wilde bloemen en planten hebben zijn speciale belangstelling. In zijn vrije tijd werkt hij daarom graag in de tuin. De kennis en ervaring die hij daarbij opdoet, zijn voor hem een bron van inspiratie voor zijn werk als arts. Zijn bijdrage aan Mens & Natuur komt voort uit zijn nauwe verbondenheid met de gnostisch-hermetische filosofie.

Beatrice Augrandjean studeerde *comparative literature*, werkt als adviseur duurzaam wonen bij ASN Bank en schrijft. Hierbij laat zij zich inspireren door al het schone dat de natuur te bieden heeft, met altijd oog en oor voor de details. Haar gedichten zijn licht en speels.

Boeken van de sprekers zijn verkrijgbaar via:
pentagramboekwinkel.com

MENS & NATUUR

VERBORGEN SCHATTEN EN OPENBARE GEHEIMEN

Over natuur is zoveel gezegd en geschreven, gedicht, geschilderd, gedacht. De natuur is onderzocht, steeds weer bezocht, er is altijd naar gezocht. De mens eerbiedigt, koestert en verwaarloost de natuur, dat waarin hij ademt, beweegt en waardoor hij leeft. We vertrouwen de natuur, we verheerlijken de natuur, we maken natuur, we kapen natuur. Maar wat is het dan: natuur?

Is natuur een oneindige bron van wijsheid en schoonheid, een voorbeeld van creatieve intelligentie, samenwerking, veerkracht, aanpassingsvermogen en gezondheid? Is natuur een harmonische dans, waarin elke vorm van leven, hoe klein ook, van waarde is voor het grotere geheel?

Is natuur de handtekening van God, waarin we zijn grootsheid kunnen herkennen en het doel van ons bestaan? Hoe kunnen wij in dat verband de woorden van Hermes Trismegistus begrijpen: 'Zo boven, zo beneden', wat weerspiegelt dan de natuur?

De schrijvers van deze bundel nodigen u uit op zoek te gaan naar de antwoorden die bij u passen. Wat natuur is. Hoe u zich verhoudt tot en met de natuur. En bovenal: hoe de natuur altijd weer verwondert.

